

Ὁσιος Νίκων ὁ Μετανοεῖτε

Προσηλθα σήμερα ἀπλὰ καὶ ταπεινὰ ὡς εὐλαβικὸς προσκυνητῆς καὶ συνεορταστῆς σας γιὰ νὰ τιμήσουμε μέσα στὴ λειτουργικὴ μνήμη τῆς Ἐκκλησίας μας τὴν φωτοφόρο μορφή τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Νίκωνος τοῦ «Μετανοεῖτε», τὸν ὁποῖο προσφυσῶς καὶ δικαίως ἐσεῖς οἱ ἴδιοι, ἀγαπητοὶ μου ἀδελφοί, ξεχωρίσατε ἀνάμεσα σὲ τόσοις ἄλλοις τοπικοῦς ἁγίους τῆς ἐνδόξου καὶ εὐλογημένης γῆς τῆς Λακωνίας καὶ τὸν ἀναγνωρίζετε καὶ ὁμολογεῖτε ὡς ἔφορο, προστάτη καὶ πολιοῦχο τῆς κατὰ Σπάρτην Ἐκκλησίας, βιώνοντας ἀκόμη καὶ ὕστερα ἀπὸ τόσοις αἰῶνες τὸ ἀνεξίτηλο ἀποτύπωμα ποὺ κατέλιπε τὸ εὐλογημένο πέρασμά του ἀπὸ τὴν πόλη σας.

Ἔρχομαι, ὅμως, νὰ τιμήσω καὶ ἐορτάσω ἓναν ἅγιο, ὁ ὁποῖος μου εἶναι κατὰ ἓνα παράδοξο τρόπο ξεχωριστός, πολὺ οἰκεῖος καὶ ἀγαπητός. Καθημερινὰ ἀτένιζα στὴν Ἱερὰ Μονὴ τοῦ Ὁσίου Λουκᾶ, ὅπου ἐπὶ πολλὰ ἔτη διακόνησα ὡς μοναχός καὶ ἡγούμενος, τὴν σεπτὴ μορφή τοῦ ὁσίου Νίκωνος στὴ μεγάλη παράσταση ποὺ ὑπάρχει στὸ Καθολικὸ τῆς Μονῆς. Μορφή ζωντανή, ἐκφραστικὴ, τολμηρὴ, ἢ ὁποῖα κομίζει ὅπως ὅλες οἱ βυζαντινὲς ἁγιογραφίες πνευματικὰ μηνύματα ἀφύπνισης, ἐγρήγορσης καὶ σωτηρίας. Ἄλλωστε εἶναι γνωστὸ ἀπὸ τὴν Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία ὅτι ὁ ὁσιος Νίκων, μαζί μὲ

τόν ὄσιο Χριστόδουλο τῆς Πάτμου, τόν ὄσιο Μελέτιο καί τόν ὄσιο Λουκᾶ συγκροτοῦν τήν ἱερὰ τετρανδρία τῶν μεγάλων ἀναμορφωτῶν τοῦ μοναχικοῦ βίου τῶν μεσοβυζαντινῶν χρόνων καί διαχρονικά κάθε ἐποχῆς .

Μερικὲς φορές τὰ ἱερὰ πρόσωπα καί τὰ σπουδαῖα ἱστορικά γεγονότα συνδέονται μεταξύ τους κατὰ μυστηριώδη τρόπο, τοῦ ὁποίου μόνον ὁ παντογνώστης Θεὸς γνωρίζει τὴν αἰτία. Ἔτσι, γνωρίζουμε ἀπὸ τὸν βίο τοῦ ὁσίου Λουκᾶ, ὅτι ὁ ὄσιος κατὰ τὴν διάρκεια τοῦ ἐπίγειου βίου του ὡς φορέας τοῦ προορατικοῦ χαρίσματος εἶχε προφητέψει τὴν ἀπελευθέρωση τῆς Κρήτης ἀπὸ τοὺς Σαρακηνοὺς ἐπὶ αὐτοκράτορος Ρωμανοῦ τοῦ Α'. Πράγματι, ἡ ἱστορία μας πληροφορεῖ ὅτι τὸ σπουδαιότερο γεγονός τῆς βασιλείας τοῦ Ρωμανοῦ τοῦ Β' εἶναι ἡ ἀνάκτηση τῆς Κρήτης ἀπὸ τὸν Νικηφόρο Φωκά, τότε στρατηγὸ καί μετέπειτα αὐτοκράτορα, τὸ 961 μ.Χ.

Τὸ γεγονός αὐτὸ στάθηκε ἀφορμὴ γιὰ τὴν ἀνάδειξη τῆς Μονῆς μας στὸ Στεῖριον ὄρος τῆς Ἑλλάδος καί τὴν ἀνοικοδόμηση λαμπρῶν οικοδομημάτων μὲ ψηφιδωτὸ διάκοσμο ὑψηλῆς τέχνης, ὥστε νὰ χαρακτηρίζεται ὡς ἡ «Ἁγία Σοφία τῆς Ρούμελης» καί νὰ μαρτυρεῖ τὴ σχέση μὲ τὸν πλοῦτο τῆς Βασιλεύουσας. Στὴν Κρήτη, ὅμως, λόγω τῆς μακρᾶς κυριαρχίας τῶν Ἀράβων, εἶχε μειωθεῖ τραγικὰ ὁ χριστιανικὸς πληθυσμὸς καί ἡ πίστη εἶχε

ἀτονήσει, ὥστε παρέστη ἀνάγκη νὰ κληθεῖ ὁ ὄσιος μοναχὸς Νίκων, ὁ ὁποῖος παρέμεινε ἐπὶ πενταετία στὴν Κρήτη, διδάσκοντας τὴν πίστη καὶ ἐπανευαγγελιζόμενος τὸν λαό.

Ὁ ὄσιος Νίκων, ἂν καὶ καταγόταν ἀπὸ πλούσια οἰκογένεια τῆς Παφλαγονίας τοῦ Πόντου, γοητευμένος ἀπὸ τὴν κλήση «τῶν θελόντων εἶναι τέλειοι» δὲν δίστασε, ὅπως καὶ τόσοι ἄλλοι ἅγιοι, νὰ θυσιάσει τὴν ἀπάτη τοῦ κόσμου γιὰ χάρη τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ καὶ τοῦ πλησίον.

Στὸ μοναστήρι τοῦ Πόντου, ὅπου ἀρχικὰ προσῆλθε, ἐπέδειξε πολιτεία ἀγγέλου ἐν σώματι ὥστε «πάντας τοὺς πρὸ αὐτοῦ τῆ ἀκρα σκληραγωγία ὑπερέβη» κατὰ τὸν ἱερὸ βιογράφο του. Ὁ πατέρας του, ὅμως, ὅπως συμβαίνει συνήθως, μὴ ἀναγνωρίζοντας τὴν ἀξία τῆς κατὰ Χριστὸν ζωῆς ἀλλὰ καὶ τὸ αὐτονόητο δικαίωμα τοῦ παιδιοῦ του νὰ ἀκολουθήσει τὴν κλήση – κλίση του, κινουῦσε γῆ καὶ οὐρανό, γιὰ νὰ τὸν ἀποσπάσει ἀπὸ τὴν ἄσκηση καὶ νὰ τὸν ἐπαναφέρει στὸν κόσμο. Ἀλλὰ ὁ Νίκων, φλεγόμενος ἀπὸ θεῖο ἔρωτα, μόλις ἔμαθε τὶς κινήσεις τοῦ πατέρα του, ἔφυγε ἀπὸ τὸ μοναστήρι τοῦ πρὸς πλεόν ἀπόμακρες περιοχῆς καὶ ὁ μοναχὸς ἔγινε καὶ ἱεραπόστολος περιερχόμενος πολιτεῖες καὶ χωριὰ καὶ ἐπανελάμβανε ἐπίμονα τὸ σωτήριο κήρυγμα, ποὺ γιὰ πρώτη φορὰ ἀκούσθηκε στὴν ἔρημο τοῦ Ἰορδάνου ἀπὸ τὸν ἅγιο

Ἰωάννη τὸν Πρόδρομο: «Μετανοεῖτε· ἤγγικε γὰρ ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν».

Βλέπουμε ὅτι ὁ φαινομενικὰ ἀπόκοσμος ἀναχωρητής, ἀφοῦ καθαρθεῖ καὶ φωτισθεῖ δι' ἀσκητικῶν ἀγώνων κατὰ τῶν παθῶν, μεταμορφώνεται ἐν ἀνάγκῃ σὲ τέλειο ἱεραπόστολο καὶ μάλιστα σὲ πειστικὸ ἱεραπόστολο, ἀφοῦ διδάσκει καὶ ὑποδεικνύει στοὺς ἄλλους αὐτὰ πού ὁ ἴδιος ἔχει ζήσει καὶ ἐμβιώσει. Βλέπουν, δηλαδή, οἱ ἄνθρωποι ὅτι ὑπάρχει συνέπεια λόγων καὶ ἔργων. Αποδεικνύεται ἡ προᾶξις εἰς θεωρίας ἐπίβασιν καὶ τὰνάπαλιν.

Περιῆλθε ὁ ὄσιος ὀλόκληρη τὴν Ἀνατολή κηρύσσοντας τὴν μετάνοια καὶ ἔφθασε, ὅπως ἀναφέραμε, καὶ στὴν μεγαλόνησο Κρήτη. Τέλος, στὴν Πελοπόννησο ἔστρεψε τὴν προσοχή του ὁ φλεγόμενος ἀπὸ ἀποστολικὸ ζῆλο ἔμπρακτος τῆς πίστεως ἀναστηλωτής, ἐπειδὴ ἐκεῖ διέκρινε πνευματικὴ ἔλλειψη καὶ ἀνάγκη. Ἀφοῦ τὴν ἐφώτισε, μὲ τὸν πύρινο λόγο τοῦ «Μετανοεῖτε» κατέληξε στὴ Λακωνία, ὅπου παρέμεινε γιὰ τὸν ὑπόλοιπο βίο του. Ἐκεῖ ἔκανε μὲ τὴ χάρη τοῦ Θεοῦ πολλὰ ὑπὲρ φύσιν θαύματα καὶ ἀναστήλωσε τὸ ναὸ τοῦ Σωτῆρος, ὅπου καὶ ἐμόνασε «ἐν ἡσυχίᾳ» μέχρι τὸ ὀσιακὸ τέλος Του, ἔχοντας κερδίσει τὸν στέφανο τῆς δόξης παρὰ τοῦ μισθαποποδότου Θεοῦ.

Ἀδελφοί μου, ὅπως κατανοήσατε, ὅλη ἡ ζωὴ τοῦ ὀσίου Νίκωνος συνοψίζεται στὸ θεμελιῶδες παράγγελμα του «Μετανοεῖτε». Αὐτὸ ἀποτελεῖ τὴν πνευματικὴ του παρακαταθήκη. Ἄς εἴμαστε τίμιοι καὶ εἰλικρινεῖς : ποιὸς δὲν ἔχει ἀνάγκη μετανοίας;

Ἀλλὰ τί σημαίνει πράγματι μετάνοια; Ἀπὸ κεκτημένη συνήθεια γίνεται τὸ λάθος καὶ ἡ μετάνοια ἐκλαμβάνεται μονοδιάστατα καὶ περιορίζεται στὸ ἠθικὸ μόνο ἐπίπεδο ἢ ἐρμηνεύεται νομικιστικά. Ἡ λέξη «Μετάνοια» εἶναι σύνθετη : μετὰ + νοῦς καὶ σημαίνει ἀλλαγὴ νοός, δηλαδὴ μυαλοῦ, ἀλλαγὴ φρονήματος, στορφή 180° μοιρών πού λέγει καὶ ὁ λαὸς μας μεταφορικά . Σημαίνει «μεταστροφή» ἢ σὲ πιὸ βιβλικὴ ὀρολογία «ἐπιστροφή». Οἱ πατέρες κάνουν λόγο γιὰ ἐπιστροφή ἢ εἰς Θεὸν ἐπαναγωγή.

Μετάνοια σημαίνει νὰ πάψουμε νὰ βλέπουμε τὸν κόσμον καὶ τὴ ζωὴ μας ἀπὸ τὴν ὀπτικὴ γωνία τῆς ἁμαρτίας καὶ τῶν παθῶν καὶ νὰ τὴν θεωρήσουμε μὲ μάτια Χριστοῦ καὶ νὰ τὴν ἀξιολογήσουμε μὲ νοῦν Χριστοῦ. Ὑπάρχει ὁ κίνδυνος νὰ ἐπαναπαυθοῦμε σὲ μιὰ συναισθηματικὴ μεταμέλεια καὶ νὰ μείνουμε ἐκεῖ. Ὅχι βέβαια! Ἡ ἀληθινὴ μετάνοια εἶναι ἕνας ἐσωτερικὸς σεισμός, μιὰ ὑπαρξιακὴ ἀναδιάρθρωση τοῦ κατακερματισμένου ἀνθρώπινου εἶναι.

Ἡ μετάνοια εἶναι κυρίαρχη στή ζωὴ τοῦ χριστιανοῦ ὡς ἐπέκταση τῆς μεταμορφώσεως ποὺ σφραγίσθηκε μὲ τὸ βάπτισμα. Ἐπειδὴ ἡ πτώση καὶ ἡ ἁμαρτία εἶναι δυνατὴ καὶ μεταβαπτισματικά, ἀφοῦ τὸ βάπτισμα δὲν μᾶς δένει μαγικά καὶ δὲν μᾶς ἐξασφαλίζει τὸ «ἄτρεπτον τῶν ἀγγέλων», ἡ διαρκὴς μετάνοια εἶναι ἐπιβεβλημένη, ἂν θέλουμε νὰ τύχουμε σωτηρίας.

Ὅλα ὅσα βλέπουμε νὰ συμβαίνουν γύρω μας ἢ νὰ ἐμφωλεύουν ἐντός μας, οἱ πόλεμοι καὶ οἱ καταστροφές στὸ ἱστορικὸ ἐπίπεδο καὶ ὁ σκοτασμός του νοῦς σὲ ὑπαρξιακὸ ἐπίπεδο, φανερώνουν μὲ ἐπιτακτικὸ τρόπο τὴν ἀνθρώπινη ἀποστασία καὶ ἀναλγησία. Μοναδικὴ ἐλπίδα νὰ ξεπεράσουμε σὲ ἀτομικὸ καὶ συλλογικὸ ἐπίπεδο τὴν κόλαση ποὺ οἱ ἴδιοι φτιάχνουμε γιὰ τοὺς ἑαυτοὺς μας εἶναι ἡ εἰλικρινὴς μετάνοια.

Ἄς ἀκούσουμε, λοιπόν, καὶ ἄς πάρουμε σοβαρὰ τὴν ἀπλὴ πρωτογενῆ κραυγὴ τοῦ ἁγίου ποὺ σήμερα ἐορτάζουμε : «Μετανοεῖτε»!

Σύντομη αναφορά στους παρισταμένους.

Δράττομαι τῆς εὐκαιρίας αὐτῆς νά εὐχαριστήσω ἀπό βάθους καρδίας τόν Σεβασμιώτατο καί πολυαγαπητό ἀδελφό καί σεπτό Ποιμενάρχη Σας κ. Εὐστάθιο, ἀλλά καί τούς ἐκλεκτούς συνεργάτες του γιά τήν εὐγενῆ σκέψη καί διάθεσή τους νά προσφέρουν ἰκανή ποσότητα πορτοκαλιῶν πρὸς ἐνίσχυσιν τῶν εὐαγῶν Ἰδρυμάτων τῆς κατὰ κατὰ Βοιωτίαν Ἐκκλησίας.

Ἡ χειρονομία αὐτῆ ἐκφράζει ἀφενός μὲν τό ἔμπρακτο ἐνδιαφέρον τοῦ Σεβασμιωτάτου κ. Εὐσταθίου καί τῶν συνεργάτων του ἀφετέρου δέ ἀποδεικνύει τήν ἐνότητα τῆς Ἁγίας μας Ἐκκλησίας.

Τέλος, ἀπευθύνω πρὸς τόν νεοκλεγέντα Θεοφιλέστατο Ἐπίσκοπο Λακεδαιμονίας κ. Θεόφιλο, στενό συνεργάτη καί συνοδοιπόρο τοῦ Σεβ. Ποιμενάρχου σας κ. Εὐσταθίου στό ἔργο τῆς Τοπικῆς Ἐκκλησίας, ἐγκάρδιες εὐχές καί προσεύχομαι ὁ Κύριος διά πρεσβειῶν τοῦ ὁσίου Νίκωνος τοῦ Μετανοείτε καί πάντων τῶν ἐν Λακεδαιμονίᾳ ἁγίων νά τοῦ χαρίζουν μακρά καί ἄλυπον ἀρχιερατεία ἐπ' ἀγαθῶ τῆς ἁγίας Του Ἐκκλησίας.